

Efesus Efesus niŋ Yesuyen alya bereya hitte Pol beleŋ asan̄ kayyiŋ

¹ Nebe Pol, Al Kuruŋ beleŋ basiŋa nirde Yesu Kristuyen mere basaŋ al, aposel niryiŋ. Niŋgeb ne beleŋbe deŋ Efesus taunde niŋ mar, Al Kuruŋ diliŋde wukkeŋ haŋ, irde bitinđe mat fudinde wor po Al Kuruŋ gama irde haŋ mar goke teŋ asan̄ gago kaŋ hime.

² Irde Adoniniŋ Al Kuruŋya Doyaŋ Al Kuruŋ Yesu Kristuya beleŋ buniŋen dirde igiŋ igiŋ dirdeb bitin̄ yisikamke igiŋ po hiwon̄ yeŋ nurde hime.

Al Kuruŋ beleŋ guram dirde tareŋ dirde hi

³ Be, Doyaŋ Al Kuruŋninŋ Yesu Kristu Naninŋ Al Kuruŋ turuŋ irde hitek. Yeŋbe neŋ gayen Yesu Kristuya hiteke tonnininŋ guram yirde saŋiŋ yirtek det goyen tumňaŋ duneŋ hiyen. ⁴ Al Kuruŋbe naŋkinja megenja ma forok yirdeya neŋ gayen Yesu niŋ teŋbe basiŋa diryiŋ. Basiŋa diryiŋ goyenbe yeŋ diliŋde wukkek heŋ ul-niniŋde merem moŋ hinayiŋ yeŋ basiŋa diryiŋ. Yeŋbe neŋ gayen bubulkunje wor po yeŋ nurde duneŋbe ⁵ diriŋne weŋ henayiŋ yeŋ bikkeŋ wor po basiŋa diryiŋ. Niŋgeb Yesu Kristu gobe dumulgaŋ teŋ teŋ meteŋ niŋ kateŋbe kamyiŋ. Al Kuruŋ beleŋ mata go tiyyiŋ gobe yinjeŋde du-fayde po gwaha tiye yeŋ amaŋeŋ nurdeya mata gogo tiyyiŋ. ⁶ Niŋgeb neŋ buniŋen dirde igiŋ igiŋ

diryinj goke turunj irde hitek. Yenbe Urmijn goyen bubulkuñne wor po yen nurde uneñ hiyen geb, Urmijn goke teñ neñ gayen buniñen dirde igin igin diryinj gobe turnuj yan wor po. Go diryinj gobe neñ beleñ wol henayin yen nurdeya ma gwaha diryinj. Niñgeb gwaha diryinj al Al Kuruj goyen turunj irde hitek.

⁷ Al Kuruj beleñ buniñen dirde igin igin diryinj gobe kuruj wor po. Niñgeb gogo Yesu darim wok irde kamyin gore po mata buluñniniñ halde duneñbe dumulgañ tiyyinj. ⁸ Niñgeb Al Kuruj beleñ buniñen dirde igin igin dirde henja dufay wukkekya meremij keñkelä bebak tenja kuñ kuñ tareñ dunuj gobe gwahade kura yetek monj. Kuruj wor po.

⁹ Bikkenbe Al Kuruj beleñ Yesu Kristube metej gwahade gwahade tiyyen yen nurde hinhin dufay gobe banare po hinhin geb, al beleñ bebak ma teñ hinhan. Gega Al Kuruj yinjen nalu kiriyin gobe gayenter forok yitinj hi. Irkeb dufayminj banare niñ goyen kawan forok irke keneñ bebak teñ hañ. ¹⁰ Dufay kiriyin gobe gahade: nalu kiriyin goyen forok yekeb det banare niñja kawan niñja, irde megen niñja nañkiñde niñja kuruj gayen tumñañ yawañ gabu yirdeb Yesu Kristube det kuruj gote doyanj almiñ iryinj.

¹¹ Niñgeb Israel mar bana neñ gayen wor Yesuya hitekeb Al Kuruj beleñ alya bereyane heñ detne igin igin goyen yawarnayinj yen basinjä diryinj. Yenbe dufay kura kerdeb go po gama irde hiyen geb, bikken dufayminj kiriyin goyen po gama irde basinjä diryinj. ¹² Gwaha diryinj

gobe, “Yen wa meheŋ heŋ Yesu Kristu niŋ dufayminj tareŋ irde, yen ge po doyaŋ heŋ Al Kurunj saŋinjmiŋ turŋuŋ yaŋ goyen turuŋ irde hinayinj,” yenbe gogo neŋ wa basiŋa diryinj. ¹³ Be, deŋ wor Al Kurunj beleŋ dumulgaŋ teŋ teŋ niŋ yitinj mere iginj fudinde goyen nuramiŋ. Irdeb Yesu Kristu niŋ dufaytiŋ tareŋ iramiŋ geb, Holi Spirit dunenj yen bikkenj Al Kurunj beleŋ biŋa tiyyinj goyen dunyinj. Holi Spirit dunyinj gobe nere alya bereya yen kawa dirdeb gogo Holi Spirit dunyinj. ¹⁴ Holi Spirit dunyinj gobe neŋ beleŋ go keneŋbe kame Al Kurunyen det iginj goyen yawartekke nende henayinj goyen bebak dird dird niŋ dunyinj. Be, det yawartek gobe Al Kurunj beleŋ alya bereyamiŋ yumulgaŋ teŋ teŋ metenj miŋ uryinj goyen kuŋ kuŋ pasi iryenj goyenter gab det goyen yawartek. Niŋgeb Al Kurunj beleŋ metenj kurunj turŋuŋ yaŋ wor po tiyyinj goyen goke turuŋ irde hitek.

Pol beleŋ Al Kurunj gusuŋaŋ iryinj

¹⁵ Niŋgeb deŋ beleŋ Doyaŋ Al Kurunj Yesu niŋ dufaytiŋ tareŋ irde, Al Kurunyen alya bereya niŋ amaneŋ nurde yuneŋ haŋ gote mere momoŋtiŋ nurmirinjde mat waŋ wanj ¹⁶ gayenter wor deŋ ge teŋ Al Kurunj iginj wor po nud uneŋ uneŋ niŋ bada ma heŋ hime. Nebe Al Kurunj mere irde henyaɓe deŋ ge bene sir ma yen hiyen. ¹⁷ Irdeb Doyaŋ Al Kurunniŋ Yesu Kristuyen Naniŋ Al Kurunj deŋem turŋuŋ yaŋ wor po gore Holi Spirit dunke dufaytiŋ wuk irde Al Kurunbe al dahade goyen deŋ goyen dikala dirwoŋ yen gusuŋaŋ irde himyen. Gogab Al Kurunbe al gwahade

yen keñkela wor po nurde unejbe yenya kadom
 nurd gunej teñ hinayin. ¹⁸ Irde dufaytiñ wuk
 yeke alya bereya Al Kuruj beleñ hoy yirtiñ mar
 goyen kame igin wor po yiryeñ gobe dahade
 goyen bebak tiwoñ yen gusuñan irde himyen. Al
 Kuruj beleñ alya bereyamin yunen yen detmiñ
 gitik tiyyiñ gobe kuruj turjuñ yañ wor po goyen
 bebak tiwoñ yen nurde hime. ¹⁹ Irde neñ Yesu
 niñ dufayniniñ sañiñ irtiñ mar bana Al Kurunyen
 tareñ daha mat meteñ kuruj wor po teñ hi goyen
 keñkela bebak tiwoñ yen gusuñan irde himyen.
 Tareñminjbe kuruj wor po, tareñ hoyan kura goya
 turjande yetek moñ. Irde sañiñmiñ neñ bana
 meteñ teñ hi gobe tareñ hoyan moñ. ²⁰ Tareñ
 gobe Al Kuruj beleñ Yesu Kristu kamyiñde mat
 isañ heñbe yende gasunde tukuj Doyañ Al Ku-
 runj irde hanij yase beleñ kiriyñ tareñ goyen.
²¹ Niñgeb Yesu gobe megen gar niñ doyañ mar
 kurayen kurayen gote sañiñ folek wor po. Yenjbe
 al deñem yañ gayenter hanja kame forok yen
 hinayinya kuruj gote tareñ folek wor po. ²² Al
 Kuruj beleñ det kuruj gayen doyañ yird yird
 tareñbe Yesu unyiñ. Yenj beleñ Yesu doyañ al
 iryij gobe Yesuyen alya bereya sios niñ teñbe
 gogo gwaha iryij. ²³ Sios gobe Yesuyen uliñ pigiñ,
 irde Yesu yingenjbe tonaj. Yenj po ga megenjä
 nañkiñya irde det kuruj gayen doyañ yirde hi.
 Niñgeb det kura epte ma yingenj muñ po pat yen
 hoyan po hiyen. Yesu Kristu goreb sios bana goñ
 heñ doyañ yirde hi geb, alya bereyamin kura epte
 ma yingenj muñ po hiyen. Tumjanj ala yende
 yufukde po hinayinj.

2

Al Kurun beleñ al gergeñ diryiñ

¹ Bikken̄ deñbe Al Kuruñyen mere ma nurdeb mata buluñ teñ hinhan geb, Al Kuruñ diliñdebe al kamtiñ hinhan. ² Goyarebe megen niñ mata buluñ po gama irde hinhan. Irdeb uñgura sanjñ minjyañ nañña kota ga han̄ gote doyañ alyen mere po nurde gama irde hinhan. Go uñgura goreb gayenter alya bereya Al Kuruñyen mere pel irde han̄ mar goyen doyañ yirde hi. ³ Bikken̄be neñ wor tumñjañ mel go han̄ gwahade goyen heñbe ulniniñde aman̄ hetek dufay po gama irde hinhet. Irdeb daha mat daha titekeb ulniniñde aman̄en nurtek dufay goyen bininiñ bana makin̄ irtewoñ yen̄ nurde hinhet. Go teñ hinhetya goyenbe Al Kuruñ beleñ mata buluñ teñ hanjen̄ mar goke bearar teñ gote muruñgem buluñ gitik iryiñ goyen neñ wor tetek belñeñde hinhet.

⁴ Goyenpoga Al Kuruñyen buniñeñbe kuruñ wor po, irde neñ gayen bubulkujne wor po yeñ nurd nurd matamiañ goyen manañ kuruñ wor po.

⁵ Niñgeb mata buluñjin̄in̄ gore po mudunkeb Al Kuruñ diliñdeb kamtiñ hinhet gega, Yesu Kristu kamyiñde mat isañ hiriñ gwahade goyen po, neñ manañ diliñdeb al gergeñ wor po diryiñ. Al Kuruñ beleñ gwaha mat dumulgañ tiyyiñ gobe buniñeñ dirde igin̄ igin̄ dire yeñbe gogo gwaha diryiñ.

⁶ Neñbe Yesu Kristuya awalikde hite. Niñgeb Al Kuruñ beleñ Yesu Kristu kamyiñde mat isañ hiriñ gwahade goyen po, neñ manañ al gergeñ diryiñ. Irdeb Al Kuruñyen gasuñde gor Yesuya heñ detmiñ doyañ yirde hinayıñ yeñbe

gogo al deñem yaŋ diryiŋ. ⁷ Neŋ gayen Yesu Kristuya hitekeb gogo igin igin diryiŋ. Al Kuruŋ beleŋ go diryiŋ gobe buniŋeŋmiŋ kuruŋ wor po goyen kawan irmeke al kame hinayiŋ mar wor keneŋ bebak teŋ hinayiŋ yeŋbe gogo gwaha diryiŋ.

⁸ Deňbe Al Kuruŋ beleŋ dumulgaŋ tike igin hanj gobe dindikenđe tareŋde moŋ. Al Kuruŋ beleŋ buniŋen dirde faraŋ durkeb Yesu niŋ du-faytiŋ tareŋ iramiŋ geb, gogo dumulgaŋ tiyyiŋ. Dumulgaŋ tiyyiŋ gobe dulin dumulgaŋ tiyyiŋ. ⁹ Mata igin kura ma teŋ hikeya dumulgaŋ tiyyiŋ. Gogab al kura mata igin teŋ hiyeŋ goke epte ma yiŋeŋ ge turuŋ turuŋ teŋ hiyeŋ. ¹⁰ Al Kuruŋbe al gergeŋ dird dird al. Niŋgeb mata igin teŋ hinayiŋ yeŋbe Yesu Kristuya neŋya gabu dirde uŋkurenŋ po dirdeb gergeŋ wor po diryiŋ. Gwaha diryiŋ gobe neŋ gayen mata igin teŋ hinayiŋ yeŋ bikken dufaymiŋ kiryiŋ goyen po gama irde gogo gwaha diryiŋ.

Yuda marya al miŋ hoyanya yade al miŋ uŋkurenŋ iryiŋ

¹¹ Be, guba yeŋ yeŋ mata gobe uliŋde niŋ mata po geb, gayenterbe miŋ miŋmoŋ. Goyenpoga Yuda marbe mata gobe fudinde yeŋ nurde gama irde hanjen. Irdeb yiŋeŋ ge yeŋ, “Neŋbe guba yitiŋ mar geb, Al Kuruŋyen alya bereya,” yeŋ hanjen. Irde deň al miŋ hoyanya, “Guba ma yeŋ duntiŋ geb, Al Kuruŋyen alya bereya moŋ,” dinen hanjen. Niŋgeb deňbe bikken dahade hinhan goyen bitiŋ sir ma yiyyen. ¹² Goyareb deňbe Yesu Kristuya gambuŋen ma hinhan. Irde Israel

mar bana ma hinhan. Irdeb Al Kurun̄ beleñ alya bereyamiñ detmiñ yuneñ yen̄ biñä tiyyiñ go tetek ma po hinhan. Den̄be megen gar heñ Al Kurun̄ ma nurt uneñ hinhan geb, al gore kura igin̄ diryen̄ yen̄ ma po nurde hinhan. ¹³ Bikkeñbe Al Kurun̄ bindere muñ kura ma hinhan, gisaw wor po hinhan. Gega gayenterbe Yesu Kristu beleñ deñ ge teñ darim wok irde kamyiñ goke teñbe yen̄ya heñ Al Kurun̄ bindere wor po han̄.

¹⁴ Yesu Kristube al biñ yisikamke igin̄ heñ heñ gote miñ al. Ningeb bikkeñ neñ Yuda marya deñ al miñ hoyanya kahaltebe bipti sañiñ kurun̄ wor po hinhin gega, Yesu kamyiñ goreb bipti goyen upew uryiñ. Irdeb neñ gayen gabu dirke al miñ un̄kureñ po hitiñ hite. Yen̄ beleñbe neñ kahalte bipti kurun̄ kadom igin̄ ma nurt guneñ teñ hoyan̄ hoyan̄ hityen goyen upew uryiñ. ¹⁵ Yen̄be neñ ge teñ kamyiñ geb, goke teñbe Moseyen sabaya gote saba mukñeñ kurayen kurayen katiñ kurun̄ goyen pasi kiriyiñ. Go tiyyiñ gobe Yuda marya al miñ hoyanya goyen yawañ gabu yirde al miñ un̄kureñ gergeñ, Yesuyen alya bereya yird yird niñ tiyyiñ. Ningeb go mata tiyyiñ gore dirkeb gago awalikde hite. ¹⁶ Yen̄be Yuda marya al miñ hoyanya kahalte asogo hiyen goyen kuruse hende kamyiñ gore po pasi kiriyiñ. Irdeb al miñ irawa goyen yawañ gabu yirde al miñ un̄kureñ po iryiñ. Gwaha diryiñ gobe neñ gayen tumñañ Al Kurunya awalikde hinayiñ yen̄be gogo dumulgañ tiyyiñ. ¹⁷ Yen̄ beleñ wan̄be deñ Al Kurun̄ bindere ma hinhanya neñ Yuda mar Al Kurun̄ bindere hinhet marya gayen tumñañ awalikde heñ heñ

ninj mere igin goyen momoŋ diryinj. ¹⁸ Niŋgeb denja neŋja tumŋaŋ Yesu Kristu beleŋ meten tiyyinj goke Holi Spirit titirinj geb, yende tareŋdebe epte Adoniniŋ Al Kuruŋ hitte kutek hite.

Al Kuruŋyen ya balem wor pobe neŋ gago

¹⁹ Niŋgeb deŋ al miŋ hoyan goyen gayenterbe albak yara ma haŋ. Neŋ gayen Al Kuruŋyen gasunđe hite gwahade goyen po, deŋ wor gor ninj alya bereya haŋ. ²⁰ Neŋ aposelya Al Kuruŋyen mere basaŋ mar porofetyabe ya tola yara. Irde Yesu Kristu yinŋenbe armo tola go gwahade goyen. Munan denbe tola yimiytinj goyen hende ya irtinj go gwahade. ²¹ Ya kiŋkiňja ya ird ird det kuruŋ gobe kahalte niŋ tola kuruŋ goyenter basaŋ hitinj haŋ gwahade goyen po, neŋ wor tumŋaŋ Yesuyen yufukde gabu irde uŋkureŋ po hite. Niŋgeb neŋ tumŋaŋ gare po Al Kuruŋyen ya balem go gwahade yara hite. ²² Munan den wor Yesuya awalikde haŋ geb, neŋja tumŋaŋ gabu dirde Al Kuruŋ diliŋde ya balem wor po dirde hi. Gogab Holi Spiritbe igin den bana hiyen. Holi Spirit hiyende gorbe Al Kuruŋ wor hiyen geb, gogo gabu dirde Al Kuruŋ diliŋde ya balem yara dirde hi.

3

Al Kuruŋyen dufay banare hitinj goyen kawan forok yirinj

¹ Niŋgeb goke teŋbe ne Polbe deŋ Yuda mar moŋ al miŋ hoyan niŋ teŋ Yesu Kristuyen meten teŋ himeke al beleŋ nad koyare nerke gago hime.

² Fudinde, Al Kuruŋ beleŋbe alya bereya buniŋenj

yirde igin igin yird yird meten goyen deñ ge teñ ne nunyiñ gobe nurde hañ gogo. ³ Niñgeb Al Kuruñbe dufaymin banare hinhin goyen nikala niryiñ. Irkeb asañde gar meheñde goke muñ kura kayhem gogo. ⁴ Niñgeb deñ beleñ kapyan herþe Yesu Kristu niñ yitiñ mere gote miñ banare niñ goyen ne daha mat nurde hime goyen bebak tinayıñ. ⁵ Bikkenþe Al Kuruñ beleñ meremiñ banare niñ goyen kawan ma irde hinhin. Goyenpoga gayenterbe Holi Spirit beleñ neñ aposelya porofetya Al Kuruñ diliñde wukkek hityen gayen bebak diryiñ. ⁶ Be, meremiñ banare niñ gobe gahade: Yesu Kristu niñ yitiñ mere igin goyen nurde yenÿa henþe deñ al miñ hoyan wor neñ Yuda marya tumňañ detmiñ igin Al Kuruñ beleñ dunen yiriñ gote miñ mar hetek. Irde deňa neňyaþe al miñ uñkureñ po hitiñ. Irde Al Kuruñ beleñ alya bereyamiñ gwahade gwahade yireñ yeñ biňa tiyyiñ gobe neñ tumňañ yawartek.

⁷ Al Kuruñbe buniþeñ nirde igin igin nirde yende meten teñ teñ taren nunyiñ. Irdeb Yesu niñ yitiñ mere igin gayen tagal tagal meten nunyiñ. ⁸ Nebe Al Kuruñyen alya bereya kuruñ hañ bana gon al kura deñem miñmon wor po yeñ nurde yuneñ hanÿen gote yufukde hime. Goyenpoga Al Kuruñ beleñ al mali ne gahade gare meten titek moñ gayen meten goyen nunyiñ. Irkeb Yesu Kristu beleñ alya bereya igin igin yirde hi gobe kuruñ wor po neñ al beleñ epte ma bebak titek goyen al miñ hoyan hitte tukuñ tagalde hime. ⁹ Al Kuruñ nañkiňa megenÿa yiryiñ al gore bikken wor po damam damam kuñ hinhan kuruñ goyen

dufaymiñ banare hinhin goyen al tumjañ kawan po momon yirde tukuñ hayiñ ninyiñ geb, gago tagalde tukuñ hime.

10 Yeñ beleñ gwaha tiyyiñ gobe dufaymiñ wukkeñ iginj wor po kurayen kurayen goyen Yesuyen alya bereya sios beleñ kawan forok yirde hinayiñ yeñ gogo gwaha tiyyiñ. Gogab Al Kurunyen miyon yiñgeñya hañ goya uñgura nañä kota ga hañ kuruñ goyen Al Kurunyen dufay wukkeñ kurayen kurayen kuruñ goyen nurde bebak tinayiñ. **11** Al Kuruñ beleñ mata go tiyyiñ gobe bikken wor po megeñya nañkinÿa ma forok yekeya mata goyen tiyeñ yeñ nurde hinhin goyen kuñ kuñbe Doyañ Al Kuruñniñ Yesu Kristu meteñ tiyyinde gor matbe dufaymiñ goyen kawan forok iryiñ.

12 Neñbe Yesu niñ dufayniniñ sañiñ irde yeñya hite geb, Al Kuruñ hitte kuñ kuñ niñ kandukñeñ ma nurde hitek. Irde fudinde yeñbe neñ ge amançej nurde hi go yeñ hekkeñ nurdeya iginj yeñ hitte kutek. **13** Niñgeb kanduk kuruñ keneñ hime gayen gake, “Neñ ge teñ gogo kanduk keneñ hi,” yeñ nurdeb goke bitiñde buluñej ma nurnayiñ. Kanduk teñ hime gabe dentiñ turjuñ yañ heñ heñ ge gago teñ hime geb, goke ma nurnayiñ.

14 Niñgeb goke teñbe dokolhoñne yuguluñ teñ Adoniniñ dolon irde turuñ irde hime. **15** Yeñbe gasuñmiñde niñ miyon yagoya alya bereya megen hañ goya kuruñ goyen yiryiñ. Irdeb yende naniñ hiriñ geb, deñe buda kuruñ gobe yeñ hitte mat forok yamiñ. **16** Niñgeb nebe Adoniniñ tareñmiñ turjuñ yañ hende wor po gore Holi Spirit dunke

dufaytiŋ tareŋ irwoŋ yeŋ gusuŋaŋ irde hime.
17 Gogab Yesu Kristu niŋ hekkeŋ nurd nurd matare mat Yesu gobe deňya hinayıŋ. Irde Al Kurunyä al kadtıňya niŋ amanęŋ nurd yunę yunę matabe megeŋ beleŋ he filginıŋ yanarde hike sanjiŋ huwarde hanj go gwahade hinayıŋ. **18** Irde deňya kadtıŋ yago Al Kurunyen alya bereya goyen Yesu Kristu beleŋ deň goyen bubulkuŋne wor po yeŋ nurde duneŋ hi goyen dahade yeŋ bebak tiwoŋ yeŋ nurde hime. Al beleŋ det kurate hendemiŋ, pelyenmiŋ, ulyanŋmiŋyabe dukunŋmiŋyä goyen tuňaŋ teňbe kuruŋmiŋ goyen bebak teň hanjen gwahade goyen po, deň wor Yesu beleŋ amanęŋ nurd duneŋ hi goyen dahade yeŋ keňkela bebak tiwoŋ yeŋ nurde hime. **19** Yeŋ beleŋ deň goyen bubulkuŋne wor po yeŋ nurd duneŋ hi gobe epte ma tumňaŋ gwahade yeŋ nurde bebak tinayıŋ. Goyenbe deň beleŋ muŋ kura bebak tiwoŋ yeŋ Al Kurun gusuŋaŋ irde hime. Gogab Al Kurunyen dufayya mata iginjä goyen yadep ep wor po henayıŋ.

20 Al Kurunyen tareňbe neŋ bana heŋ meten teň hiyen. Irde tareňmiŋ gobe kurun wor po geb, Al Kurun beleŋ gwahade gwahade dunwoŋ yeŋ nurde gusuŋaŋ irde hityen goyen folek wor po duneŋ hiyen. **21** Niŋgeb Yesu Kristuyen alya bereya sios beleŋ Yesu Kristuya heňbe hugiŋ hugiŋ Al Kurun deňem turňun yan irde hinayıŋ. Fudinde wor po.

4

Yesuya awalikde heŋ uŋkureŋ hetek

¹ Niŋgeb Al Kuruŋ beleŋ mata kerde gama irnayin yen hoy diryin goyen po gama irde hinayin. Ga dineŋ hime gabe ne, Doyaŋ Al Kurunyen meten teŋya koyare heŋ kanduk teŋ hime al gare goke ug po dinen hime gago. ² Niŋgeb dindiken ge turuŋ turuŋ ma po teŋ hinayin, diltiŋ kamke balmiŋ po hinayin. Irde al kadtiŋ kura matamien igin hewoŋ yen doyaŋ heŋ heŋ ge piŋen ma heŋ hinayin. Irde ditin ge amaneŋ nurd gunen teŋ gab matatiŋ hoyan hoyan hinayin goyen goke ma nurde hinayin. ³ Deŋ tumŋan Holi Spirit beleŋ bitiŋ yisikamde kaŋ beleŋ giti dirtiŋ yara dirkeb uŋkureŋ po hitiŋ yara awalikde hanj. Niŋgeb gwahade heŋ heŋ goyen bada ma heŋ goke kurut wor po yen hinayin. ⁴ Deŋ kuruŋ gobe hoyan hoyan goyenbe Yesuya heŋbe uŋkureŋ po hanj. Irdeb Holi Spirit deŋ bana hi gobe hoyan miŋmon, uŋkureŋ po. Irde neŋ kuruŋ gabe Al Kuruŋ beleŋ kame igin direŋ yen hoy diryin goke po nurde doyaŋ heŋ hite. ⁵ Doyaŋ Al Kurunyiniŋ manan uŋkureŋ po, irde yen ge dufayniniŋ sanŋiŋ ird ird goya baptais teŋ teŋya wor uŋkureŋ po. ⁶ Al Kuruŋ wor uŋkureŋ po. Yenbe neŋ kuruŋ gate Adoniniŋ. Yen beleŋ po gab neŋ kuruŋ gayen doyaŋ dirde hiyen. Irde neŋya heŋbe meten teŋ hiyen.

⁷ Goyenbe Al Kurunybe Yesu Kristu beleŋ neŋ gayen gwahade gwahade yireŋ yen nurde hiyen goyen po gama irde buninjen dirde igin igin dirde hiyen. Go dirde hiyen gobe murungem teweŋ yen nurdeya ma dirde hiyen, dulin dirde hiyen. ⁸ Gwaha tiyyiŋ goke asaŋmiŋdebe gahade katinj

hi:

“Yenþe Al Kurunyen gasuñde hurkuriñ.
Goyareb Satan fole irde alya bereya Satan yufukde hanÿen mar kuruñ goyen siňa yirde yade hurkuriñ.

Irdeb alya bereya yende tareñ goyen damum moñ dulin yunyinj,” yitiñ hi. *Tikiñ 68:18*

⁹ Be, asanđe katij gwahade po, “Yenþe Al Kurunyen gasuñde hurkuriñ,” gote miňbe Yesube megen gar kateñ kamde gab huwarde hurkuriñ goke yitiñ. ¹⁰ Niňgeb hende mat katyinj al Yesu gore po megeňya naňkiňya irde det kuruñ gote miň al wor po heň doyan yirde heň yenþe gogo sopte naňkiň fole irde hende wor po Al Kurunyen gasuñde hurkuriñ. ¹¹ Yeň beleñ po neň alya bereyamij gayen metej kurayen kurayen gote tareñ dunyiñ. Al kurabe Yesuyen mere basaň mar aposel yirde, munaj kurabe Al Kurunyen mere basaň mar porofet yirde, munaj kurabe Yesu niň yitiñ mere iginj tagalde tukuñ tukuñ mar yirde, munaj kurabe Yesuyen alya bereya doyan yird yird mar yirde, kurabe Al Kurunyen mere saba yird yird mar yirtiñ hań. ¹² Niňgeb Yesu Kristu beleñ neň Al Kurunyen alya bereya saňiň gwahade duntiň gobe Al Kurunyen alya bereya faraň yurtekbe tumňaň tareñ heň kuruñ henayinj yenþe gago tareňmiň duntiň hite. ¹³ Niňgeb metej duntiň gobe gwahader kuň kuň neň tumňaň dufayniniň Al Kuruñ Urmiň Yesu Kristu niň saňiň irde yenþe al gwahade yen nurde yenýa kadom nurd gunen teň awalikde hitek. Irdeb Yesuyen mere gama ird ird mataniniňdebe parguwak yara heň Yesu beleñ mata iginj teň

hinhin gwahade po teñ hitek. ¹⁴ Neñbe dirinj kalak beleñ mere fudindeya usi mereya nurde bebak ma teñ hanjen gwahade goyen ma teñ hitek. Al dufaymiñ dirinj kalak yara gwahade gobe usi mar beleñ mata kurayen kurayen mat usi yirke mata bulunde katenj hanjen. Go teñ hanjen gobe makañ duba beleñ dakdak tuktawanj irke dakdak gobe kwe yiyyen beleñ gonj ma kuyen go gwahade goyen. Ningeb neñbe usi mere goyen bebak teñbe gama ma irtek. ¹⁵ Irde kadniniñ ge amanenj nurd yunenj henja go hende mere fudinde po teñ hitek. Gwahade po teñ kuñ kuñbe Al Kurunyen alya bereya tareñ po heñ Doyan Alniniñ Yesu Kristu beleñ mata igin teñ hinhin gwahade po teñ hitek. ¹⁶ Neñbe Yesu Kristuyen ulin piginj yara, munaj yeñbe tonajniniñ yara. Ningeb al teñenj beleñ kinjkinij yukuñ basañ heke al ulin piginj uñkurenj hiyyen go gwahade goyen neñbe Yesu hitte mat basañ heñbe kurabe haninj, kurabe kahañ gwahade ala hitinj hite. Ningeb metenj nende gigen duntinj goyen kadniniñ ge amanenj nurde yunenja metenj teñ hitekbe neñ tumñjañ tareñ heñbe yeñ yara hetek.

Yesu Kristuya heñ al gergeñ hitinj gote mata

¹⁷ Ningeb Doyan Al Kurunyen sanjinde hayhay dire yeñ gahade mere direñ tihim: deñbe Al Kurunj ma nurd uneñ hanjen mar beleñ mata teñ hanjen gwahade ma teñ hinayıñ. Go mar gote dufaybe miñ miñmonj wor po. ¹⁸ Dufaymiñbe kidomak, titmiñ wor po, Al Kurunyen mere epte ma bebak titek hanj. Irde go mar gobe binde Al Kurunj pel irde mereminj nurtek ma yirde hiyen

geb, Al Kuruŋ beleŋ al gergeŋ yirtek ma haŋ.
19 Yeŋbe mata buluŋmiŋ ge memya muŋ kura ma
 heŋ haŋyen. Irde mata buluŋ niŋ amanęŋ nurde
 go bana po kunteŋ mata goyen teŋ teŋ niŋ po
 nurdeb mata buluŋ teŋ tebaŋ teŋ haŋyen.

20 Goyenpoga deŋbe haŋkapyɑ Yesu Kristu niŋ
 yitiŋ saba goyen nuramiŋyabe mata buluŋ gwahade
 gote saba ma nuramiŋ. **21** Deŋbe fudinde
 wor po yeŋ ge saba dirke nuramiŋ. Irdeb deŋ
 Yesu gama irde haŋ mar goyen mere fudinde
 Yesu bana hi goyen goke wor saba dirke nuramiŋ.
22 Niŋgeb mata buluŋ teŋ hinhan goyenterbe du-
 fay bikkek buluŋ gore lomlom dirke go po gama
 irde hoŋgay netek haŋyen geb, dufay bikkek bu-
 luŋ gobe tubul po tinayıŋ. **23** Irkeb matatinja du-
 faytinja gobe Al Kuruŋ beleŋ sope yirde gergeŋ
 wor po diryeŋ. **24** Niŋgeb deŋbe dufayya mataya
 gergeŋ Al Kurunyen goyen bitiŋ bana yerde yeŋ
 diliŋde mata huwakya mata wukkenja goyen po
 teŋ hinayıŋ.

25 Niŋgeb deŋ Yesuyen alya bereyabe usi ma
 teŋ hinayıŋ. Mere fudinde po kadom momonj
 gird teŋ hinayıŋ. Neŋ kuruŋ gayenbe miŋniniŋ
 unküren Yesu po geb, gago momonj dirde hime.
26 Be, bearartıŋ beleŋ dirke mata buluŋde katnak
 geb, nurde ga hinayıŋ. Kadtiŋ kura bitiŋ ar
 yirde gwahade po hike kuŋ naŋa ma kurkuyen.
27 Gwaha tinayıŋbe Satan beleŋ buluŋ dirtek
 beleŋ kerd unnayin geb, gwaha ma teŋ hinayıŋ.
28 Kawe mata teŋ haŋ mar gobe bada po henayıŋ.
 Irdeb yinjeŋ haniŋde meteŋ igiŋ teŋ hinayıŋ.
 Irde meteŋmiŋ gote igineŋ yadebe al kura det

kuraŋ amu heŋ haŋ mar goyen faraŋ yurde hinayinj. ²⁹ Merebe kadtıŋ biŋ buluŋ yirtek mat ma mere teŋ hinayinj. Mere iginj faraŋ yurke tareŋ heŋ hitek mere po ga teŋ hinayinj. Mere iginj gwahade teŋ hinayinjbe kadtıŋ kura kanduk bana heŋ yul yeŋ haŋ gore nurdeb sopte tareŋ heŋ hinayinj. ³⁰ Irde Holi Spirit gobe kura muŋ biŋ buluŋ ma po irde hinayinj. Al Kurunj beleŋ Holi Spirit dunyinj gobe nalu funaŋde alya bereyamıŋ goyen nigeŋ hitte yumulgaŋ tiyeŋ yeŋ basıŋa dirde kawa dirtıŋ yarabe Holi Spirit gogo dunyinj. ³¹ Niŋgeb deŋbe kadtıŋ ge buluŋ nud nud mata, mere misineŋ yan yird yird mata, bearar mata, kwep kwep mata, mere buluŋ mat teŋ teŋ matayabe mata buluŋ hoyaq kurayen kurayen goyen manaq yubul po tinayinj. ³² Kadtıŋ iginj iginj yirde yeŋ ge buniŋeŋ nurde yunen hinayinj. Irde Al Kurunj beleŋ Yesu Kristu niŋ teŋ mata buluŋtiŋ halde dunyinj gwahade po, deŋ wor kadtıŋ kura buluŋ dirkeb mata buluŋmiŋ halde yunen hinayinj.

5

Al Kuruŋyen mata hulsi yara go po gama irde hinayinj

¹ Niŋgeb hugineŋ matatiŋbe yeŋ teŋ hiyen goyen po teŋ hinayinj. Deŋbe Al Kuruŋyen dirneŋ weŋ, yeŋ beleŋ bubulkuŋne wor po yeŋ nud duneŋ hiyen. ² Yesu Kristube neŋ gayen bubulkuŋne wor po yeŋ nurdeb faraŋ yure yeŋ yiŋeŋ ge ma nurdeb neŋ ge kamyiŋ. Go tiyyinj gobe Al Kurunj det hamneŋ iginj muŋ kura galak

irde kumga teñ unge hamnej igin muñ nuryen go gwahade goyen iryinj. Niñgeb deñ wor Yesu beleñ tiyyinj gwahade goyen po, al kadtiñ ge amanenj wor po nurde yuneñ hinayinj.

³ Deñbe leplep mata ma teñ hinayinj, irde mata buluñ mormok dapñä kukuwa beleñ mata titnej ma teñ hinayinj. Irde det uguñ po yade yade niñ ma dufay heñ hinayinj. Mata buluñ gwahade gobe neñ Al Kuruñyen alya bereya beleñ titek mata moñ geb, gago dinenj hime. Niñgeb mata gwahade goke dufay muñ kura ma po henayinj, irde goke muñ kura ñut ma yenayinj. ⁴ Deñbe nanyañ mereya mere kukuwamneñja ma teñ hinayinj, irde kari mere buluñ ma teñ hinayinj. Mata gwahade gobe deñ beleñ titek moñ. Niñgeb mata buluñ gwahade teñ hitiñ yarabe Al Kuruñ po ga iginj nurde uneñ hinayinj. ⁵ Deñbe mere gayen kenkela nurde hinayinj: leplep mata teñ hañ mar, mata buluñ mormok dapñä kukuwa beleñ titnej teñ hañ maryabe, det ug po yad yad niñ po dufay heñ hañ marbe det gore Al Kuruñminj hiyyej. ⁶ Irde al kura go ma kenke wañ usi mere miñ miñmoñ ma diryeñ. Usi mere wor wor goke teñbe Al Kuruñ beleñ meremiñ pel irde hañ mar goyen bearar yirde buluñ yiryeñ geb. ⁷ Niñgeb mata go teñ hañ mar goya awalik ma heñ hinayinj.

⁸ Be, deñ goyen bikkenjbe mata buluñyen kidoma bana po hinhan. Gega gayenterbe Doyan Al Kuruñyen alya bereya hañ geb, hulsi bana

hanj. Niñgeb hulsire niñ mata po ga teñ hinayin. ⁹ Hulsi bana hanj marbe mata iginj, mata huwakyabe mata fudindeya goyen kuruñ forok yirde hanyen. ¹⁰ Niñgeb matabe Al Kuruñ beleñ iginj nurtek goyen teñ teñ niñ po kurut yeñ hinayin. ¹¹ Irdeb kidomare niñ mata ma teñ hinayin. Mata gwahade gobe igureñ iginj kura ma forok yirde hanyen, hubu wor po. Niñgeb deñbe al kura mata gwahade tike yeneñbe kawan po kuñ mata gobe buluñ yineñ mere sanjñ po yirde hinayin. ¹² Nebe mata buluñ mar gore mata banare balminj teñ hanyen gobe memyak geb, goke tagaltek ma nirde hi. ¹³ Goyenpoga Al Kuruñyen mere hulsi yara goreb banare mata buluñ teñ hanyen goyen kawan forok yiryen. ¹⁴ Al Kuruñyen mere hulsi yara gobe deñ bana hiyen geb, goreb almet mata buluñ yade kawan forok yirde hiyen. Goke teñbe gahade katinj hi:
“Deñ Al Kuruñ diliñde firtiñde hanj marbe huwarnayin.

Irde deñ Al Kuruñ diliñde kamtiñ hanj mar wor huwarnayin.

Irkeb Mesaia beleñ meremiñ hulsi yara goyen dunke deñ bana heñ hulsi melak hitiñ yara teñ hiyen,” yitiñ hi.

¹⁵ Niñgeb deñbe keñkela wor po heñ ga hinayin. Al kukuwa yara ma heñbe al dufayminj wukkek yara heñ hinayin. ¹⁶ Nalu ga hite gayenterbe mata buluñ po kuruñ hi. Niñgeb mata iginj teñ hitek kura hike yeneñbe kame ga ma yenayin. Mata gobe tinayin. Monggo titmiñej hike nalu ga hubu hiyyen geb. ¹⁷ Irdeb dufay keñkela ma

heňya mali mali kukuwa beleň mata titiň yara ma teň hinayinj. Gwaha titňenbe Al Kurunyen dufay keneň bebak teňbe go po gama irde hinayinj. ¹⁸ Kukuwa fe deň buluň dirtek goya nene kukuwa ma henayinj. Gwaha titňenbe Holi Spirit teke gore po doyaň dirde hiyen. ¹⁹ Irdeb tikiň asanđe ninj tikiňya Al Kuruň turuň ird ird tikiňyabe Holi Spirit beleň bitinđe tikiň yupul titiň goyen kadtinj yagoya tikiň heň hinayinj. Bitinđe mat amanjen wor po nurde Al Kuruň isoka irde tikiň heň hinayinj. ²⁰ Irde mata kuruň den hitte forok yitiň goke Doyaň Al Kurunjininj Yesu Kristu denemde Nanniniň Al Kuruň igitň nurde uneň hinayinj.

Ire uňyat heň heň mata igitň

²¹ Be, deň beleň Yesu Kristu palap irde hanjen goyen matare po kadtinđe mere nurde teň hinayinj. ²² Niňgeb deň bere almetinj yanje Yesube Kurunjininj yeň yende yufuk bana hanjen gwahade goyen almetinj yagot yufukde hinayinj. ²³ Yesuyen alya bereya sios gote doyaň al wor pobe Yesu gwahade goyen po, albe berem yagot doyaň mar geb. Yesu Kristube yende alya bereya sios gote Yumulgaň teň teň Al. Irde sios gobe Yesuyen uliň piginj yara. ²⁴ Niňgeb sios beleň Yesu Kristu yufukde hi gwahade goyen po, deň bere wor almetinj yagot yufuk bana po heň mereminj kuruň goyen gama po irde hinayinj.

²⁵ Be, deň al berem yanje Yesu Kristu beleň yende alya bereya sios goyen bubulkuňne wor po yeň nurde yeň ge teň kamyinj gwahade goyen po, deň wor bertiň yago niň amanjen nurde yunen hinayinj. ²⁶ Yesube alya bereyamiň sios beleň

Al Kuruŋyen mere nurde go po gama irde fe baptais teŋ Al Kuruŋ diliŋde wukken hinayin yen gogo sios niŋ teŋ kamyin. ²⁷ Yenbe alya bereyamiŋ goyen halde wuk yirde, uliŋde firfurjeŋ wor po det hoyan buluŋeŋ kura miŋmoŋ yirmekeb Al Kuruŋ diliŋde wukkek kusamun wor po yire yenbe gogo kamyin. ²⁸ Niŋgeb Yesu beleŋ go tiyyiŋ gwahade goyen po, deŋ al wor bertin yagobe nindikenje ulniniŋ yenbe bertin yago niŋ amaŋeŋ nurde yuneŋ hinayin. Al kura berem niŋ amaŋeŋ nurde hiyeŋ gobe yiŋgeŋ ge amaŋeŋ nurde hiyeŋ go gwahade geb. ²⁹ Neŋ kuruŋ gabe ulniniŋ gayen epte ma asogo yirde buluŋ yirde hityen. Gwaha yiṛtiŋeŋbe paka yirde kenkelə sope yirde hityen. Gwahade goyen po, Yesu Kristu wor yiŋgeŋde uliŋ pigin sios goyen kenkelə doyaŋ irde hiyen. ³⁰ Neŋbe Yesuyen haniŋ, kahaŋyabe diliŋya gwahade po geb, gogo kenkelə doyaŋ dirde hiyen. ³¹ Be, alya beremya gabu heŋ heŋ mata wor gwahade geb, goke Al Kuruŋyen asanđe gahade katiŋ hi:

“Goke teŋbe albe miliŋya naninya yubul teŋ bere teŋbe ire uŋya hiriryen.

Irdeb alya bereya gobe irawa moŋ unķureŋ po hiriryen,” yitiŋ. *Tikula 2:24*

³² Mere gabe al mali mali bebak titek moŋ, mere gate miŋbe kuruŋ wor po. Mere gabe Yesu Kristuya yende alya bereya siosya niŋ yitiŋ yen nurde hime. ³³ Niŋgeb deŋ al wor mere gayen gama irdeb bertin yago niŋ dindiken ge amaŋeŋ nurde han gwahade goyen nurde yuneŋ hinayin. Irde deŋ berebe almetin yago palap yirde hinayin.

6*Diriŋya naniŋya miliŋyat mata igin*

¹ Be, deŋ diriŋ wor Doyaŋ Al Kuruŋ yufukde hanj geb, adotinŋa mamtiŋyat mere nurde gama irde hinayin. Mata gobe Al Kuruŋ diliŋde mata igin, huwak wor po. ²⁻³ Al Kuruŋ beleŋ Mose saba unyiŋde gor saba kurabe, “Adotinŋa mamtiŋya palap yirde hinayin,” yitiŋ hi. Irdeb saba gote muruŋgem niŋ biŋa teŋyabe gaha yiriŋ: “Gwaha teŋ hinayinbe igin po heŋbe ulyanđde heŋbe aran ma kamnayin,” yitiŋ. Saba hoyanđdebe gwaha kura ma yitiŋ, gayen sabare po gab biŋa gayen tiyyin.

⁴ Be, deŋ diriŋ naniŋ yagobe dirintiŋ yago bearar teŋ hitek mat ma mata yirde hinayin. Gwaha yirtiŋeŋbe Doyaŋ Al Kuruŋ beleŋ deŋ naniŋ yago saba dirde matatiŋ sope dirde hiyen gwahade goyen po yirde hinayin.

Meteŋ maryā doyaŋ marmiŋyat mata igin

⁵ Be, deŋ al kurate yufukde heŋ meteŋ teŋ hanj marbe doyaŋ martin yago kafura yirde yende mere po gama irde hinayin. Irde bitiŋde mat wor po Yesu Kristu niŋ meteŋ teŋ uneŋ hite yara nurdeya meteŋ teŋ yunen hinayin. ⁶ Doyaŋ martin yago beleŋ denenŋ hikeya po gwaha titekeb turuŋ dirnayin yeŋ nurdeya ma meteŋ teŋ hinayin. Gwaha titiŋeŋbe Yesu Kristuyen meteŋ mar beleŋ meteŋ teŋ hanjen gwahade goyen po, Al Kuruŋyen dufay po gama irde bitiŋde mat wor po doyaŋ martin ge meteŋ teŋ yunen hinayin. ⁷ Niŋgeb deŋbe al niŋ ma meteŋ teŋ hite Doyaŋ Al Kuruŋ niŋ meteŋ teŋ hite yeŋ nurdeya bitiŋde

mat wor po doyan martiŋ meteŋ teŋ yuneŋ hinayin. ⁸ Doyaŋ Al Kuruŋbe meteŋ al ma doyan al hitek goke ma muruŋgem dunyen. Meteŋya mataya igin teŋ hinayin mar go po gab muruŋgem yunyen.

⁹ Be, deŋ doyan mar wor gwahade po meteŋ martiŋ yago buluŋ buluŋ ma yirde hinayin. Deŋya meteŋ martiŋyat doyan altiŋ wor pobe unjkuren po, Al Kuruŋyen gasuŋde hi. Yeŋbe al kura po igin igin yirde, kurabe buluŋ buluŋ yirde ma teŋ hiyen geb gago dineŋ hime.

Al Kuruŋyen fuleŋa marte det

¹⁰ Be, merene funaŋbe gahade: deŋbe Doyaŋ Al Kuruŋya heŋ yende tareŋ kuruŋ goyen yufuk bana goŋ heŋ tareŋ heŋ hinayin. ¹¹ Irdeb Satanya fuleŋa teŋ teŋde niŋ det Al Kuruŋ beleŋ duntiŋ kuruŋ goyen hor yirde hinayin. Gogab Uŋgurayen usi mata buluŋ kuruŋ goyen igin fole yirnayin. ¹² Neŋbe alya ma fuleŋa teŋ hite. Megen niŋ mar kidoma bana haŋ gote doyan mar kurayen kurayen goyabe ungura naŋa kota ga haŋ kuruŋ goya fuleŋa teŋ hite. ¹³ Goke teŋ deŋbe nalu buluŋde ungura asogo yirtek yeŋbe fuleŋare niŋ det Al Kuruŋ beleŋ duntiŋ goyen yade hor yirde ga hinayin. Gogab fuleŋa tukuŋ muruŋde irdeb igin saŋiŋ po huwarde hinayin. ¹⁴ Niŋeb tareŋ heŋ heŋ niŋbe Al Kuruŋyen mere fudinde goyen fuleŋare kuŋ kuŋde niŋ mal timtiŋeŋ irde ga hinayin. Irdeb mata huwakbe dari mala pet teŋ teŋ niŋ dumuŋtiŋ pet teŋ hinayin. ¹⁵ Munan fuleŋare niŋ kahaŋbaſaŋtiŋ yarabe Al Kuruŋya awalik heŋ heŋ mere igin goyen tagal tagal niŋ

gitik teñ ga hinayinj. ¹⁶ Irdeb hinayinj kurunj goyen Al Kurunj niñ dufaytiñ tareñ irde hañ gobe maymaytiñ yara heñ hiyenj. Gogab uñgura beleñ dufay buluñ kura deñ hitte kili misinjde kak kerde yumultiñej irde hikeb iginj yisikamde hinayinj. ¹⁷ Irdeb Al Kurunj beleñ dumulgañ teñ teñ gobe fulenjare niñ tonaj aw sanij gwahade goyen hor yirde hinayinj. Irdeb Holi Spirityen bidilabe Al Kurunyen mere geb goyen tanarde hinayinj. ¹⁸ Irdeb Holi Spirityen tareñde huginjey Al Kurunj mere irde hinayinj. Mere irde henjyabe det kurayen kurayen niñ Al Kurunj gusuñajan irde, dindikeñ farañ durd durd niñ wor gusuñajan ird hinayinj. Moñgo mata goyen tubul tinak geb keñkela heñ ga hinayinj. Irde huginjey Al Kurunyen alya bereya budam goyen farañ yuri yeñ gusuñajan irde hinayinj.

¹⁹ Irdeb Al Kurunj beleñ ne manañ farañ nurwoñ yeñ gusuñajan irde hinayinj. Ne niñbe Al Kurunj beleñ mohojner mere kerkeb al niñ ma kafura heñ Yesu niñ yitiñ mere iginj gote miñ banare hi goyen tagal tagal niñ gusuñajan irde hinayinj. ²⁰ Al Kurunyen mere iginj goyen basanj heñ tagalde himeke goke teñbe gago fere nirde nad koyare neranj hime. Niñgeb mere tiye yewenj goyen moñgo kafura heñ mere ma tiyenj geb, kafura ma heñ mere teñ teñ ge Al Kurunj gusuñajan irde hinayinj.

²¹ Be, Tikikus beleñ gab ne niñ yeñ Polbe metenj gwahade gwahade teñ hi, irde gasuñ gwahade keperde hi yeñ bebak dirke nurnayinj. Tikikusbe kolne nigen yara. Yeñbe Doyañ Al Kurunyen

meteŋ goyen biŋde mat fudinde wor po meteŋ teŋ hiyen. ²² Goke teŋbe teŋ kermekə deŋ hitte kuŋ momoŋ diryeŋ. Irkeb gar neŋ tumŋaŋ dahade hityen goyen nurnayin. Irdeb yeŋ beleŋ deŋ goyen tareŋ heŋ heŋ ge faraŋ duryeŋ.

²³ Be, kadne yago, Al Kuruŋ Nanniniŋya Doyaŋ Al Kuruŋ Yesu Kristuya beleŋ bitiŋ yisikamke hiwoŋ, irde yeŋ beleŋ kadtin yago niŋ amanęŋ nurd nurd mataya Al Kuruŋ niŋ hekkeŋ nurd nurd mataya goyen dunwoŋ yeŋ nurde hime.

²⁴ Doyaŋ Al Kuruŋniniŋ Yesu Kristu niŋ hugiŋęŋ amanęŋ nurde uneŋ haŋ mar gobe Al Kuruŋ beleŋ buniŋęŋ yirde igin igin yirwoŋ yeŋ nurde hime. Gogo po.

**Al Kurunyen Mere Igin
The New Testament in the Gwahatike Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tok ples Gwahatike long
Nuigini**

copyright © 2000 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Gwahatike

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

 You include the above copyright and source information.

 You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

dbba218f-41f3-5f08-b0b6-2a7c919093ab